

דף ל"א

וכלם שחזרו אין מקב' אותם דר"מ רי"א
חז' במטמוניות אין מק' בפרהסיא מק'

הגמרא מביאה את מה ששנינו בסיפא
של הברייתא שהובאה לעיל. הבא לקבל
דברי חבירות חוץ מדבר אחד וכהן שקיבל עליו דברי כהונה חוץ מדבר
אחד. וכן לוי שקיבל עליו דברי לוי חוץ מדבר אחד אין מקבלים
אותם.³¹⁵ וכולם שחזרו בהם אין מקבלים אותם עולמית דברי רבי מאיר.
רבי יהודה אומר חזרו במטמוניות, בסתר אין מקבלים אותם, בפרהסיא
מקבלים אותם. ויש אומרים, שאם עשו את דבריהם במטמוניות, שלא
חיללו שם שמים בפרהסיא מקבלים אותם, עשו בפרהסיא אין מקבלים
אותם.³¹⁶ רבי שמעון ורבי יהושע בן קרחה אומרים בין כך ובין כך
מקבלים אותן, כמו שנאמר בירמיהו : "שובו בָּנִים שׁוֹבָבִים". רבי יצחק
איש כפר עכו אמר בשם רבי יוחנן שהלכה כאותו הזוג, רבי שמעון ורבי
יהושע בן קרחה.

בראשונה א' נעשה גבאי דוחים אותו
בראשונה היו אומרים שאם היה חבר
ונעשה גבאי דוחים אותו מחבירתו, ואם

פירש מן הגבאות אין מקבלים אותו וחזרו לומר שאם פירש מהגבאות
הוא ככל אדם. רב הונא בר חייא הוצרכה השעה, חכמים היו צריכים
לשאול אותו הלכות. ורבה ורב יוסף וארבע מאות זוג של תלמידי חכמים
הלכו לשאול אותו. וראו שהוא קושר ומכין להם ארבע מאות כסאות.
וכאשר הם שמעו שהוא בחר להיות גבאי לגבות את המיסים מישראל
למלך שלחו ואמרו שילך אחר החשיבות שבחר לו להיות מוכס ולא
רצו ללכת אליו. ושלח להם אני חזרתי בי מהגבאות. רב יוסף לא הלך

315 רש"י פי' במס' ע"ז (דף ז.) שמדובר על גזלנים ועמי הארץ שחזרו מרשען למוטב. ותימה למה אין מקבלים אותם שמשמע שאין תקנה לעשות עם הארץ לחבר שמקבל עליו דברי חבירות כו'. ועוד שלשון עולמית משמע שכבר קבלו פעם אחרת. ואומר ר"ת שמדובר על הרישא של התוספתא דמאי בפרק שני עם הארץ שקבל עליו דברי חבירות כו' (עובד כוכבים שקבל עליו דברי חבירות כו') גר שקיבל עליו דברי תורה כו' כהן שקבל עליו כהונה כו' לוי שקבל עבודת לוי כו'. וכולן שחזרו בהן כלומר שחזרו לסורם וקלקלו מעשיהם אין מקבלין אותן עולמית כיון דלא יכלו לעמוד בה ר' יהודה אומר במטמוניות כלומר שחזרו לסורם במטמוניות, ובגלוי נזהרין על דברי חבירות, אין מקבלין אותן שגונבים דעת הבריות ואין עושין אלא לפנים. אבל אם לגמרי קלקלו מעשיהם אף בפרהסיא מקבלין אותן כשישוב שכשחוזרים חזרה לגמרי. תוס'.

316 שהכרנו בהם מתחלה קודם שחזרו לסורם שהיו נוהגין דברי חבירות אף בסתר מקבלין אותם כשישובו אבל אם לא הכרנו בהם מעולם שעשו דברי חבירות כי אם בפרהסיא ובצנעה לא היו נזהרין היטב אין מקבלין אותם שגונבי דעת הבריות הם. תוס'.

ורבה הלך. רב יוסף אמר ששנינו בברייתא שאם פירש מן הגבאות אין מקבלים אותו. ורבה אמר ששנינו בברייתא שחזרו לומר שאם פירש הרי הוא ככל אדם.

הגמרא מביאה את מה ששנינו שאדם רואה את רואה חוץ מבכורות עצמורואה את קדשיו מעשרותיו וטהרותיו כל הבכורות חוץ משל עצמו, כהן אינו רשאי לראות מום של בכורותיו ולהתירו. ורואה את קדשיו, אם נפל בשלמים שלו מום יראה אם הוא מום קבוע. ואת מעשרותיו, מעשר בהמה שנפל בו מום. ונשאל על טהרותיו. חכם נשאל לעצמו על טהרותיו אם אירע בהם ספק ואינו צריך ללכת לחכם אחר.

ושואלת הגמרא על מה ששנינו בברייתא שאדם רואה את כל הבכורות חוץ משל עצמו ביחיד מומחה כל הבכורות אדם רואה חוץ משל עצמו ביחיד מומחה במה מדובר?, אם באדם אחד, האם אדם אחד נאמן להתיר בכור של אחרים?. הרי שנינו במשנה לקמן בכור שניסמית עינו ונקטעה ידו הרי זה ישחט על פי שלשה בני הכנסת. אלא בשלשה שהכהן הוא אחד מהם, האם כולם חשודים לשקר בשבילי?! הרי שנינו במשנה במסכת יבמות. שאם אשה מיאנה או חלצה לפני החכם מותר לו לשאתה, ואינו נחשד לומר על מנת כן התירה. מפני שהוא בית דין, שלא היה לבדו אלא היה שם בית דין שלשה. ואומרת הגמרא שמדובר באחד, וכמו שאמר רב חסדא בשם רבי יוחנן ביחיד מומחה כך כאן מדובר ביחיד מומחה

אדם רואה לעצמו את המומים של קדשיו ואינו נחשד לומר על מום עובר שהוא קבוע מפני שאם היה רוצה להוציאן לחול היה יכול לעשות זאת בהיתר ולהשאל לחכם³¹⁷. ואדם רואה את המומים של מעשר בהמה שלו מפני שאם ירצה הוא יטיל מום בכל עדרו לפני שיעשר את העדר. ונשאל על טהרותיו מפני שגם אם הן טמאות הן ראויות לו בימי טומאתו³¹⁸.

הדרן עלך פרק 'עד כמה'

317 ולפתוח בחרטה שהקדש טעות ולומר בטעות הקדשתיו אבל בכור קדוש מרחם. רש"י.

318 אינו חשוד לומר על טמא טהור שאם הן טמאות מה יפסיד. ומדובר בחולין שתרומה טמאה לא ראויה לו אפילו בימי טומאתו. רש"י. תוס' שואלים האם בתרומה טמאה לא יהיה נאמן. וכן בשאר כל איסור והיתר וא' במפורש בפ' הדר (עירובין ד' סג.) האי צורבא דרבנן חזי ליה לנפשיה. תוס'.

פרק חמישי 'כל פסולי המוקדשין'

משנה

כל פסולהמ"ק נמכרים באטליו כל פסולהמ"ק נמכרים באטליו
ונשקלים בליטרא חוץ מבכור ומעשר מום, נמכרין באיטליו ונשחטין באיטליו
ונשקלין בליטרא. נמכרים בשוק שיש בו הרבה קונים ונמכר ביוקר,
ונשקלים בליטרא כדרך שהקצבים מוכרים בשר חולין. חוץ מן הבכור
והמעשר שהנייתן לבעלים. הבכור הנאתו לכהן ומוכר את הבשר לכל
מי שירצה. שבשר בכור נאכל לכל אדם והכהן נוטל את דמיו. והמעשר
הנאת מכירתו ביוקר לבעליו ישראל ולא מזלזלים בקדשים לנהוג בהן
מנהג חולין למוכרו באיטליו מפני הנאת הדיוטות. אלא בביתו ואף על
פי שלא יקפצו עליהם בני אדם כל כך ואין נשקלים בליטרא אלא באומד
אפילו אם הבעלים יפסידו.

פסולי המוקדשין הנייתן להקדש. ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור. אם
יש לו חתיכת בשר חולין שנשקלה בליטרא יכול לשקול כנגדה בשר
בכור.

גמרא

הנאתם להקדש כשהבעלים יוסיפו הגמרא שואלת על מתי שנינו שכל פסולי
המוקדשין הנאתם להקדש? אם לאחר פדיונו
על הפדיון
הנאתם אינה להקדש אלא היא של הבעלים! ואם לפני פדיונו קשה, הרי
לאחר שפסולי המוקדשים נשחטו אי אפשר לפדותם ולהוציאם לחולין,
הרי קדשים טעונים העמדה והערכה, ובהמת הקדש אינה נפדית אלא
מחיים. ולמי שאמר שקדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה, אפשר
להעמיד את המשנה שנפדים ונמכרים לאחר שחיטה. אבל מה נאמר
למי שאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה?! אלא צריך לומר
שהמשנה מדברת לאחר פדיון, ומהי הנאתן להקדש מעיקרה. כשהבעלים
פודים אותם מתחלה מיד ההקדש יש הנאה להקדש מפני שאם יתירו לו
למכור באיטליו לאחר פדיון הוא יוסיף על דמי הפדיון.

319 במשניות ל"ג (הנאתן להקדש) וברש"י כ' הנאתן להקדש אם מוכרין אותן ביוקר הנאת הקדש היא.

בכור נמכר חי מעשר אינו נמכר לא חי חוץ מן הבכור ומן המעשר שהנייתו
לבעלים : הגמרא שואלת שבכור אינו

נמכר באיטליו אלא נמכר בבית אבל מעשר אינו נמכר בבית! הרי
שנינו בברייתא שלומדים מהכתוב : "אֶךָ בְּכֹר שׂוֹר אֹךְ בְּכֹר קֶשֶׁב" "לא
תִּפְדֶּה". ונמכר חי, הבעלים לא פודים אותו אבל הוא נמכר לאחרים
משיבא ליד כהן. במעשר נאמר "וְכָל מַעֲשֵׂר בְּקָר וְצֹאן" "לא יִגָּאֵל"
ואינו נמכר לא חי ולא שחוט, לא תם ולא בעל מום!

ורב ששת תירצה מברייתא משום קושיה זו היתה קשה לרב ששת בערב,
ותירצה בהשכמת הבקר מברייתא. שהמשנה

מדברת במעשר בהמה בעל מום של יתומים. ונגעו בה להתיר משום
השבת אבידה, שהבעלים אינם יכולים לאכול את כולו והוא עלול
להסריח³²⁰. רבי אידי משמשו של רב ששת שמע את הדברים מרב ששת
והלך ואמרם בבית המדרש ולא אמרם משמו של רב ששת. וכאשר רב
ששת שמע זאת הקפיד ואמר, מי שעקץ אותי ולא אמר את הדברים
משמי יעקצנו עקרב, יהיה בשמתא.

ת"ח שאר' הלכה משמו שפתי דובבות בקבר
ורב ששת הקפיד על מה שדבריו לא נאמרו
משמו? כמו שרב יהודה אמר בשם רב מהו

הכתוב : "אֶגְוָה בְּאֶהְלֶךְ עוֹלָמִים" האם אדם יכול לגור בשני עולמות?
אלא דוד אמר רבונו של עולם, יאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה!
וכמו שרבי יוחנן אמר משמו של רבי שמעון בן יוחי שכל תלמיד חכם
שאומרים דבר שמועה מפי בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר. ורבי
יצחק בר זעירי אמר שלומדים מהכתוב "וְחָפֵץ בְּיָיִן הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדֵי
לְמִישְׁרִים דֹּבֵב שְׁפִתָּי יְשָׁנִים" שכמו שכשאדם נוגע בכומר של ענבים,
שהניחם בכלי להתבשל הם משמיעים קול. אף תלמיד חכמים שאדם
אומר דבר שמועה מפי שפתיו דובבות בקבר.

מע' בהמה של יתומים מוכרים אותו
והברייתא שר"ש הביא לתרץ היא מה ששנינו
בברייתא, מעשר בהמה של יתומים מוכרין

320 אפי' לרבא שמתיר לגדול בהבלעה הוצרך רב ששת להעמיד בשל יתומים שמשמע לו שהמשנה היא בלא
הבלעה דומיא דפסולי המוקדשין באיטליו. תוס'.

אותו, ומעשר בהמה ששחטו³²¹ שאסור למכור את הבשר, ימכור את החלב והעור והגידין ויבליע בהם את דמי הבשר. וקשה שבתחילת הדברים שנינו שמוכרים אותו ואחר כך שנינו שמבליעו? אמר אביי שהברייתא אומרת שמוכרים את מעשר בהמה של יתומים בהבלעה.

הלוקח לולב בשביעית מבליע דמי³²² ושואלת הגמרא על מה ששנינו שמוכרים בהבלעה מעשר בהמה של יתומים אבל לא מוכרים בהבלעה מעשר בהמה של גדול, שאינו יתום. מה ההבדל בינו לבין מה ששנינו במשנה שהלוקח לולב מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג במתנה, לפי שאינו רשאי ללוקחו בשביעית³²². ושאלו בגמרא מה יעשה אם לא רצה לתת לו במתנה? ואמר רב הונא שמבליע לו את דמי אתרוג בלולב!. ואומרת הגמרא ששם הדבר אינו מוכת, משום שדמיו של האתרוג מועטים ולא ניכר שהבליעם בלולב אבל כאן הדבר מוכת. מפני שידוע שהעור אינו נמכר בדמים יקרים.

רבא א' מוכרים עשר בה' של יתומים כדרכו של גדול מבליעו ואמר רבא אם שנינו דבר אחד למה שנינו בברייתא מעשר בהמה שתי פעמים³²³? אלא אמר רבא שהברייתא אומרת שמעשר בהמה של יתומים מוכרים אותו כדרכו, ומעשר בהמה של גדול ששחטו מבליעו בעורו בחלבו בגידו ובקרניו. ואמר רבא, מנין אני לומד זאת?, ממה שכתוב במעשר בהמה: "לֹא יִבָּקֵר בֵּין טוֹב לְרָע וְלֹא יִמְיָרְנוּ וְאִם הָיָר יִמְיָרְנוּ וְהָיָה הוּא וְתִמְוֹכְתּוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵלָה". שאסור למכור מעשר בהמה כמו שאסור עשיית תמורה. כמו שעושה תמורה מחיים כך אינו נגאל מחיים, אבל נגאל לאחר שחיטה. וחכמים גזרו ואסרו למכור מעשר בהמה לאחר שחיטה משום איסור תורה שיש למכרו לפני שחיטה. וחכמים גזרו שלא למכור לאחר שחיטה דבר הנישום מחיים, כמו הבשר שנמכר מחיים. אבל לא גזרו על מכירה לאחר שחיטה של דבר שאינו נישום מחיים, כמו העור

321 ויש לדקדק מכאן שאפי' מי שאסר לקמן (דף לב:) להמנות עובד כוכבים על הבכור חלבו מותר שהוא נחשב כעור חשיב כיון שאסור באכילה לישראל. אבל שומנו של גיד דשלא אסור מדאורייתא יתכן שאסור. אבל הלכה כר"ע שמתיר לעובד כוכבים אפי' את הבשר כמו שמפרש לקמן. תוס'.

322 ובכל האילנות הולכים אחר חנטה חוץ מאתרוג. שהולכים אחר לקיטה, והוא פירות שביעית. ולא מוסרים דמי פירות שביעית לעם הארץ שעושה בהם סחורה ואינו מבערם בזמן הביעור כשכלה לחיה שבשדה. רש"י.

323 יש מקומות שמדייקים כה"ג ותימה שבכמה מקומות לא מקשים כה"ג. וי"ל שבכל המקומות שמקשים כה"ג לא שייך לומר כל כך פרושי קמפרש כמו במקומות שלא מקשים. תוס'.

והגידים, שחשיבות הבהמה אינה אלא בשביל הבשר. ולכן אפשר למכור את הבשר בהבלעה. וביתומים חכמים העמידו את הדין על דאורייתא ומותר למכור לאחר שחיטה כדרכו, אפילו בלא הבלעה.

ואומרת הגמרא, שאף רב שמואל בר רב יצחק סבר כך, שאמר שלומדים שמוכרים מעשר בהמה של יתומים

רב שמואל ב"י סבר
כרבא

כדרכו מהכתוב: "כֹּהֱנִים כָּל־אֹתֹת נִפְשָׁם תִּזְבַּח וְאָכְלָתָּ בָּשָׂר כְּכֹרֶת ה' אֱלֹהֶיךָ", איזהו דבר שאין בו ברכה מחיים אלא לאחר שחיטה? זה מעשר בהמה, שכתוב בו "לֹא יִגָּאֵל" שאינו נמכר מחיים. אבל שאר קדשים שנפל בהן מום פודם ויכול למוכרם מחיים לכל מי שירצה. והכתוב אומר שלאחר זביחה יש בהם ברכה, שיכול למכרם³²⁴.

324 ומה ששנו שאינו נמכר שחוט הוא נ הוא ולכן ביתומים מעמידים